

ANNABEL LESZCZYŃSKA

PRZEKAZYWANIE
INFORMACJI GOSPODARCZYCH O DŁUŻNIKU
DO BIUR INFORMACJI GOSPODARCZYCH
W ŚWIETLE NOWEJ USTAWY
O UDOSTĘPNIANIU INFORMACJI GOSPODARCZYCH
I WYMIANIE DANYCH GOSPODARCZYCH

UWAGI WSTĘPNE

Ustawa o udostępnianiu informacji gospodarczych i wymianie danych gospodarczych z dnia 9 kwietnia 2010 r.¹ zawiera przepisy regulujące obrót informacją o zobowiązaniach konsumentów i przedsiębiorców. Regulacja ta² określa tym samym zasady udostępniania informacji gospodarczych dotyczących wiarygodności płatniczej oraz ich wymiany z instytucjami dysponującymi takimi danymi, ujawniania, przechowywania, aktualizacji i usuwania informacji gospodarczych, a także tworzenia i działania biura informacji gospodarczych oraz nadzór nad tymi biurami. Ustawa ta³ nie stanowi novum w polskim systemie prawnym, gdyż zastąpiła obowiązującą od siedmiu lat ustawę o udostępnianiu informacji gospodarczych z 14 lutego 2003 roku⁴.

Mgr ANNABEL LESZCZYŃSKA – doktorantka Katedry Postępowania Karnego, Prawa Karnego Wykonawczego i Kryminalistyki, Wydział Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II; adres do korespondencji: Al. Raławickie 14, 20-950 Lublin.

¹ Dz. U. z 2010 r., nr 81, poz. 530 z późn. zm. – dalej cyt. udostęp. inf. gosp. i wym. danych gosp.

² Tamże.

³ Tamże.

⁴ Dz. U. z 2003 r., nr 50, poz. 424 z późn. zm. – dalej cyt. – u.o u.i.g.

Potrzeba zmiany ówczesnie obowiązującej ustawy spowodowana była przede wszystkim tym, że ustawa ta nie realizowała w pełni celów, jakie legły u podstaw jej uchwalenia w 2003 r., miała bowiem na celu znaczne ograniczenie oszustw i wyłudzeń poprzez stworzenie nowoczesnych mechanizmów umożliwiających weryfikację wiarygodności płatniczej kontrahenta przed zawarciem umowy⁵.

Ustawa z jednej strony miała umożliwić udostępnianie informacji o niezrzetelnym dłużniku zainteresowanym podmiotom, z drugiej zaś – poddać ten proces określonym rygorom, zapewniając m.in. wiarygodność udostępnianych informacji, obronę słusznych praw osób, których informacje te miałyby dotyczyć. Poprzednia ustawa regulowała zasady i tryb udostępniania informacji dotyczących wiarygodności płatniczej jedynie w takim przypadku, gdy odbiorca udostępnianej informacji nie był znany w chwili jej przekazywania do instytucji pośredniczącej, a zatem ustawa nie ingerowała w wymianę tego rodzaju informacji bezpośrednio między zainteresowanymi stronami.

Wcześniejsza ustawa miała stanowić narzędzie wspierające ścigalność długów poprzez możliwość wymiany informacji o zwolece w wykonywaniu zobowiązań i tym samym dokonywanie weryfikacji wiarygodności płatniczej przyszłego kontrahenta⁶. Kilka lat funkcjonowania na rynku wymiany informacji gospodarczych w Polsce – pomimo pewnych zbędnych, a czasami wręcz nieracjonalnych ograniczeń w ustawie z 2003 r. – ukazało, że jednak można stworzyć rozwiązania, które pod względem wiarygodności danych, w tym możliwej współpracy z bankowymi bazami danych, szybkości przepływu informacji oraz bezpieczeństwa przetwarzania i transferu, nie ustępują rozwiązaniom przyjętym w innych państwach europejskich⁷.

W obecnie obowiązującej ustawie uwzględniono większość postulatów mających na celu wzmocnienie bezpieczeństwa obrotu gospodarczego. Po wejściu w życie ustawy każdy wierzyciel, również osoba fizyczna, będzie mogła przekazać do Biura Informacji Gospodarczej (dalej cyt. BIG) informacje o swoim dłużniku. Do tej pory osoby fizyczne nie miały takiej możliwości, teraz będą musiały jedynie wejść w posiadanie tytułu wykonawczego wystawianego przez sąd. Zamiast terminów „konsument” i „przedsiębiorca”, które

⁵ T. Białek, A. Marzec, *Komentarz do ustawy o udostępnianiu informacji gospodarczych i wymianie danych gospodarczych z dnia 9.04.2010 r.*, LEX dla aplikanta 2011, <http://n45.lex.pl/WKPLOnline> (25.02.2011 r.).

⁶ Tamże.

⁷ Tamże.

stosowała dotychczasowa ustawa⁸, nowa⁹ wprowadza w art. 2 określenia „dłużnik” i „wierzyciel”, gdyż przepisy poprzednio obowiązującej ustawy¹⁰ zniekształcały definicję przedsiębiorcy określoną w przepisach ustawy o swobodzie działalności gospodarczej¹¹, rozszerzając ją na takie podmioty, jak spółdzielnia mieszkaniowa, wspólnota itp. Podobnie jest z definicją konsumenta, która dalece odbiega od obowiązującej definicji. Mając na uwadze konieczność dalszego rozszerzania grona podmiotów uprawnionych do przekazywania informacji gospodarczych, jak również rozszerzania definicji konsumenta, zdecydowano o zastąpieniu tych pojęć bardziej ogólnymi terminami, jak wierzyciel i dłużnik. Zabieg ten ma na celu również zapewnienie szczelności systemu informacji gospodarczej poprzez umożliwienie udostępniania informacji o zobowiązaniach różnych podmiotów z różnych tytułów prawnych, bez ograniczeń nałożonych obowiązującą ustawą. Poprzednia ustawa uprzywilejowała tylko niektórych przedsiębiorców, w zakresie zgłaszania informacji o zaległych zobowiązaniach konsumenckich, enumeratywnie wyliczonych w art. 7 nieobowiązującej już ustawy¹². Rozwiązania prawne zawarte w ustawie o udostępn. inf. gosp. i wym. danych gosp. pozwalają wierzycielom nie będącym konsumentami mobilizować swoich dłużników do spłaty zadłużenia. Ustawa ta wprowadza zasadę wyłączności Biur Informacji Gospodarczej (BIG) w zakresie udostępniania informacji gospodarczych podmiotom nieoznaczonym w chwili przeznaczenia tych danych do udostępnienia¹³.

Według zapisów u.o u.i.g. możliwe było przekazanie informacji o długach z tytułu kredytu kupieckiego lub konsumenckiego albo umowy o przewóz osoby w regularnej komunikacji publicznej. Nowa ustawa w art. 14 pkt. 1 ust. 1¹⁴ rozszerza zakres danych o świadczenie usług pocztowych i telekomunikacyjnych, przewóz osób i bagażu w komunikacji masowej, dostarczanie energii elektrycznej, gazu, oleju opałowego, dostarczanie wody i odprowadzanie ścieków, wywóz nieczystości i dostarczanie energii cieplnej.

⁸ u.o u.i.g.

⁹ u.o udostępn. inf. gosp. i wym. danych gosp.

¹⁰ u.o u.i.g.

¹¹ Ustawa z dnia 2.07.2007 r. o swobodzie działalności gospodarczej, Dz. U. z 2010 r., nr 220, poz. 1447 z późn. zm.

¹² u.o u.i.g.

¹³ Rządowy Projekt Ustawy o udostępnianiu informacji gospodarczych i wymianie danych gospodarczych – uzasadnienie, druk 1997, <http://orka.sejm.gov.pl/Druki6ka.nsf> (27.02.2011 r.).

¹⁴ u.o udostępn. inf. gosp. i wym. danych gosp.

Do złożenia informacji w przypadku przedsiębiorców uprawniać będzie powstanie zobowiązania, w związku z określonym stosunkiem prawnym, szczególnie umowa związana z wykonywaniem działalności gospodarczej. Ustawa o udostępnianiu informacji gospodarczych i wymianie danych gospodarczych w art. 14, pkt 1 ust. 2 i w art. 15, pkt 1 ust. 2 również określa wysokość kwot zadłużenia, od których można zgłosić dłużnika do BIG. Należy zauważyć, że nieobowiązująca już ustawa¹⁵ nie stawiała warunku wymagalności zobowiązań.

Zmiany, jakie wprowadzono regulacją z dnia 9 kwietnia 2010 r.¹⁶, niewątpliwie przyczyniają się do zapewnienia szczelności systemu informacji gospodarczej poprzez umożliwienie udostępniania informacji o zobowiązaniach różnych podmiotów z różnych tytułów prawnych na skutek usunięcia większości ograniczeń nałożonych poprzednią ustawą¹⁷.

W pierwszej kolejności należy podkreślić, iż obowiązująca ustawa nie tylko daje rękojmię prawidłowego bezpieczeństwa obrotu gospodarczego, ale przede wszystkim zapewnia skuteczną ochronę wierzycieli, w szczególności jeśli zważyć, że w dalszym ciągu odczuwalne są skutki spowolnienia gospodarczego, o czym świadczy ciągły wzrost liczby upadłości przedsiębiorstw czy też wzrastająca liczba niesolidnych dłużników. Ogłoszenie upadłości przez przedsiębiorcę w konsekwencji pociąga negatywne skutki nie tylko dla niego samego, ale również dla jego rynkowego otoczenia – dla klientów, partnerów biznesowych, kontrahentów. Podkreślić należy, iż problemy ze spłatą zobowiązań ma również coraz większa liczba Polaków. Dlatego też w interesie wierzycieli, którzy są narażeni na współpracę z niewypłacalnymi kontrahentami bądź mają zamiar udzielić świadczenia pieniężnego zadłużonym, niewypłacalnym już dłużnikom, jest zbadanie wiarygodności i rzetelności płatniczej przyszłego kontrahenta bądź klienta.

¹⁵ u.o u.i.g.

¹⁶ u.o udostęp. inf. gosp. i wym. danych gosp.

¹⁷ B i a ł e k, M a r z e c, art. cyt.

PODSTAWA PRAWNA – BRZMIENIE PRZEPISÓW

Według obecnie obowiązującej ustawy¹⁸ system wymiany powyższych informacji opiera się na pozyskiwaniu od przedsiębiorców informacji gospodarczych o innych przedsiębiorcach i konsumentach¹⁹.

Zgodnie z art. 7 u.o u.i.g. przedmiotem działalności gospodarczej biura jest przede wszystkim pośrednictwo w udostępnianiu informacji gospodarczych, polegające na przyjmowaniu informacji gospodarczych od wierzycieli, przechowywaniu i ujawnieniu tych informacji. Nadto w ramach prowadzonej działalności gospodarczej instytucja ta może również przetwarzać archiwalne informacje gospodarcze dla celów statystycznych, dotyczących dłużników niebędących konsumentami.

Biuro zarządza swym majątkiem i prowadzi działalność szkoleniową lub edukacyjną w zakresie objętym swoją działalnością, a także zbiera i udostępnia m.in. informacje o zadłużeniu, dane o zwłoce w wykonywaniu zobowiązania pieniężnego oraz przypadki posłużenia się podrobionym lub cudzym dokumentem.

Podjęcie współpracy z biurem jest jednym ze sposobów skrupulatnego sprawdzenia wiarygodności i rzetelności płatniczej kontrahenta. Bezsporne jest to, że owa współpraca jest pewnym systemem wczesnego ostrzegania przedsiębiorców i innych zainteresowanych przed nieuczciwymi kontrahentami.

Udostępnianie informacji gospodarczych osobom trzecim nieoznaczonym w chwili przeznaczenia tych informacji do udostępniania, w myśl przepisu art. 4 u.o u.i.g.²⁰, następuje za pośrednictwem biura informacji gospodarczej, chyba że udostępnianie następuje w celu sprzedaży wiarygodności przez ogłoszenie publiczne lub przepisy prawa przewidują inny tryb udostępniania danych. Należy przez to rozumieć, że udostępnianie informacji gospodarczych osobom trzecim nieoznaczonym w chwili przeznaczenia tych informacji do udostępnienia następuje wyłącznie za pośrednictwem BIG: stosując argumentację *a contrario*, można wnioskować, że w sytuacji, w której udostępnienia informacji gospodarczej (a ściślej rzecz ujmując – informacji odpowiadających informacjom gospodarczym) ma nastąpić na rzecz konkretnych osób

¹⁸ u.o udostępn. inf. gosp. i wym. danych gosp.

¹⁹ *Uzasadnienie do projektu ustawy o udostępnianiu informacji gospodarczych i wymianie danych gospodarczych*, druk 1997, <http://orka.sejm.gov.pl/proc6.nsf/opisy/1997.htm> (27.02.2011 r.).

²⁰ Tamże.

trzecich, tj. nieoznaczonych w chwili przeznaczenia informacji, nie ma wyłączności Biur Informacji Gospodarczych²¹. W ustawie przyjęto rozwiązanie, że świadczenie usług pośrednictwa w udostępnianiu informacji o nieterminowym wywiązaniu się z zobowiązań będzie odbywało się na zasadach komercyjnych, w ramach prowadzonej działalności gospodarczej wyspecjalizowanych przedsiębiorców, którzy – ze względu na swój szczególny charakter – zostali poddani nadzorowi państwa²². Biuro Informacji Gospodarczej może być prowadzone wyłącznie w formie spółki akcyjnej, o kapitale zakładowym nie mniejszym niż 4 mln złotych. W myśl art. 32 u.o. u.i.g. nadzór nad biurem sprawuje minister właściwy do spraw gospodarki w zakresie zgodności wykonywanej działalności gospodarczej z ustawą i regulaminem. Nadzór nie obejmuje kontroli prawidłowości przetwarzania przez biuro danych osobowych. Użytkownik przekazujący informacje do BIG ponosi wyłączną odpowiedzialność za kompletność, prawdziwość oraz aktualność przekazywanych informacji gospodarczych²³.

W myśl art. 48 powołanej wyżej ustawy, w przypadku przekazania nieprawdziwych lub nieaktualnych informacji gospodarczych przekazujący narażony jest na odpowiedzialność karną i podlega grzywnie w wysokości nawet do 30 000 złotych.

INFORMACJE PRZEKAZYWANE DO BIG

Informację gospodarczą stanowią enumeratywnie wymienione w art. 2 ust. 1 u.o. u.i.g. dane dotyczące podmiotu będącego osobą prawną lub jednostką organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej, osoby fizycznej, osoby fizycznej prowadzącej działalność gospodarczą, zobowiązania pieniężnego oraz posłużenie się podrobionym lub cudzym dokumentem.

Informację gospodarczą, dotyczącą podmiotu będącego osobą prawną lub jednostką organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej, stanowią dane obejmujące nazwę albo firmę, siedziby i adresu, numeru właściwego rejestru wraz z oznaczeniem sądu rejestrowego, numer identyfikacji podatkowej (NIP), jeśli został nadany, lub innego numeru identyfikacyjnego w przypadku osoby zagranicznej, o której mowa w przepisie art. 5 pkt 2 lit. b i c ustawy

²¹ B i a ł e k, M a r z e c, art. cyt.

²² Tamże.

²³ *Regulamin rejestru dłużników ERIFBIG SA*, pkt 7.2.14, s. 9, www.erif.pl (31.03.2011 r.).

o swobodzie działalności gospodarczej z dnia 2 lipca 2007 r.²⁴, numeru identyfikacyjnego w krajowym rejestrze urzędowym podmiotów gospodarki narodowej (REGON), jeżeli został nadany. Nadto informacja gospodarcza obejmuje imiona, nazwiska i numery ewidencyjne Powszechnego Elektronicznego Systemu Ewidencji Ludności (PESEL) lub inne numery potwierdzające tożsamość wspólników, osób wchodzących w skład organów zarządzających lub prokurentów, a także imiona i nazwiska pełnomocników, o ile zostali ustanowieni, oraz głównego przedmiotu wykonywanej działalności gospodarczej.

W przypadku osoby fizycznej dane wchodzące w zakres pojęcia informacji gospodarczych zawierają imiona i nazwiska, adres zamieszkania lub adres do doręczeń, numer PESEL lub inny numer potwierdzający tożsamość, jak również serię i numer dowodu osobistego lub innego dokumentu potwierdzającego tożsamość. W przypadku osoby fizycznej prowadzącej działalność gospodarczą oprócz wyżej wymienionych danych przekazywane są również dane dotyczące firmy, numer identyfikacji podatkowej (NIP), jeżeli został nadany, lub inny numer identyfikacyjny w przypadku osoby zagranicznej, numer REGON, jeżeli został nadany, numer właściwej ewidencji wraz z oznaczeniem sądu rejestrowego w przypadku osoby zagranicznej, główny przedmiot wykonywanej działalności gospodarczej oraz imiona i nazwiska pełnomocników, o ile zostali ustanowieni.

Szczególnym rodzajem informacji gospodarczych udostępnianych w ramach niniejszej ustawy są dane dotyczące zobowiązania pieniężnego dłużnika, obejmują one bowiem podstawę zadłużenia, a więc tytuł prawny, kwotę i walutę, kwotę zaległości, datę powstania zaległości, informację o postępowaniach dotyczących zobowiązania, daty wysłania listem poleconym albo doręczenia dłużnikowi do rąk własnych wezwania do zapłaty, zawierającego ostrzeżenie o zamiarze przekazania danych do biura informacji gospodarczej, z podaniem firmy i adresu siedziby tego biura, informacje o zbyciu wierzytelności. Nadto do BIG przekazywane są informacje o kwestionowaniu przez dłużnika istnienia całości lub części zobowiązania, które w konsekwencji zabezpieczają przed sytuacjami mogącymi doprowadzić do utraty płynności finansowej.

Istotnym elementem informacji gospodarczej w zakresie zobowiązania pieniężnego są również dane przekazywane w trybie art. 18 u.o u.i.g., obejmujące informacje o wywiązaniu się ze zobowiązań, tzw. informacja pozytywna.

²⁴ Ustawa z dnia 2 lipca 2007 r. o swobodzie działalności gospodarczej, Dz. U. z 2010 r., nr 220, poz. 1447 z późn. zm.

Innym szczególnym typem danych gospodarczych, które mogą zostać przekazywane do BIG w trybie art. 17 u.o u.i.g., są informacje o posłużeniu się podrobionym lub cudzym dokumentem w zakresie nazwy dokumentu, serii i numeru dokumentu, oznaczenia siedziby i adresu podmiotu wskazanego w dokumencie jako jego wystawcy, imion i nazwisk osoby, której dokument dotyczy, wskazania osoby lub organu, który stwierdził, że dokument jest podrobiony lub cudzy, a w szczególności okoliczności posłużenia się takim dokumentem.

Wyżej wymienione informacje gospodarcze wierzyciel przekazuje do BIG w celu ich ujawnienia pod warunkiem, że zawarł z biurem umowę sporządzoną na piśmie pod rygorem nieważności (*ad solemnitatem*) o udostępnianie informacji gospodarczych, o czym jest mowa w art. 12, pkt 2 u.o u.i.g. Wierzyciel, w rozumieniu omawianej ustawy, jest to osoba fizyczna, której wierzytelność została stwierdzona tytułem wykonawczym, osoba fizyczna wykonująca działalność gospodarczą, osoba prawna lub jednostka organizacyjna nie posiadająca osobowości prawnej, której w związku z wykonywaną działalnością gospodarczą lub stosunkiem prawnym przysługuje wierzytelność, oraz organ właściwy wierzyciela w rozumieniu art. 2 pkt 10 ustawy z dnia 7 września 2007 o pomocy osobom uprawnionym do alimentów²⁵.

Wierzyciel może przekazać do BIG dane dotyczące zobowiązań dłużników, będącymi konsumentami i niebędącymi konsumentami. Przekazywaniu informacji gospodarczych o zobowiązaniu dłużnika, który jest konsumentem, tj. osobą fizyczną dokonującą czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową, a także osobą zobowiązaną do świadczeń alimentacyjnych na podstawie tytułu wykonawczego przeciwko której egzekucja okazała się bezskuteczna, może nastąpić tylko w określonych okolicznościach. Otóż, aby wierzyciel mógł dokonać tej czynności, muszą być spełnione łącznie następujące warunki szczegółowo wyliczone w art. 14 u.o u.i.g. Jeden z warunków dotyczy zobowiązania, które powstało w związku z określonym stosunkiem prawnym, w szczególności z tytułu umowy o kredyt konsumencki oraz umów, o których mowa w art. 187§ Kodeksu postępowania cywilnego, a więc gdy zobowiązanie powstało w wyniku łączącego wierzyciela i dłużnika – konsumenta określonego węzła prawnego wynikającego z umowy lub z innej czynności prawnej. Będą to więc zobowiązania wynikające z umów zawieranych w obrocie profesjonalnym, w których stroną jest

²⁵ Dz. U. z 2009 r., nr 1, poz. 7 z późn. zm.

przedsiębiorca sprzedający towar lub wykonujący usługę i konsument jako nabywca towaru lub usługi, jak i tych zawieranych w obrocie całkowicie prywatnym, np. umowa pożyczki zawarta pomiędzy dwiema osobami fizycznymi, z których co najmniej jedna (dłużnik) jest konsumentem i zawiera umowę w celu niezwiązanym z działalnością gospodarczą²⁶. Kolejno łączna kwota wymagalnych zobowiązań dłużnika będącego konsumentem wobec wierzyciela wynosi co najmniej 200 zł oraz są one wymagalne (termin spełnienia minął) od co najmniej 60 dni. Termin wymagalności zobowiązania winien wynikać z daty oznaczonej w umowie, decyzji administracyjnej, z orzeczenia sądu bądź wprost z aktu normatywnego. Jednakże jeśli termin wymagalności spełnienia zobowiązania nie jest określony, powinno ono być spełnione niezwłocznie po wezwaniu dłużnika do wykonania, np. listem adwokackim, wezwaniem do zapłaty. Nadto wymagane jest, aby upłynął co najmniej miesiąc od wysłania przez wierzyciela listem poleconym albo doręczenia dłużnikowi do rąk własnych wezwania do zapłaty, zawierającego ostrzeżenie o zamiarze przekazania danych do biura, z podaniem firmy i adresu siedziby tego biura. Zgodnie z tym przepisem wierzyciel może podać następujące dane dotyczące dłużnika: nazwę albo firmę, siedziby i adresu, numeru właściwego rejestru wraz z oznaczeniem sądu rejestrowego, numeru identyfikacji podatkowej (NIP), jeśli został nadany, lub innego numeru identyfikacyjnego w przypadku osoby zagranicznej, o której mowa w ustawie o swobodzie działalności gospodarczej, numeru identyfikacyjnego w krajowym rejestrze urzędowym podmiotów gospodarki narodowej (REGON), jeżeli został nadany; imiona, nazwiska i numery ewidencyjne Powszechnego Elektronicznego Systemu Ewidencji Ludności (PESEL) lub innego numeru potwierdzającego tożsamość współników, osób wchodzących w skład organów zarządzających lub prokurentów; imiona i nazwiska pełnomocników, o ile zostali ustanowieni, oraz główny przedmiot wykonywanej działalności gospodarczej lub imiona i nazwiska, adres zamieszkania lub adres do doręczeń, numer PESEL lub inny numer potwierdzający tożsamość, jak również numer serii i numer dowodu osobistego lub innego dokumentu potwierdzającego tożsamość.

W świetle art. 14 pkt 3 u.o.u.i.g. BIG zwracają wniosek wierzycielowi celem uzupełnienia w przypadku, gdy wniosek nie zawiera wszystkich wymaganych danych, natomiast w przypadku przekroczenia tego zakresu przez

²⁶ Białek, Marzec, art. cyt.

wierzyciela biura odmawiają przyjęcia informacji przez Biuro Informacji Gospodarczej, w myśl treści art. 14 pkt 4 u.o u.i.g.

Podobna sytuacja zachodzi w przypadku przekazywania informacji gospodarczych dotyczących zobowiązań dłużników niebędących konsumentami – art. 15 u.o u.i.g. Wówczas zobowiązanie musi powstać w związku z określonym stosunkiem prawnym, w szczególności z tytułu umowy związanej z wykonywaniem działalności gospodarczej, oraz łączna kwota zobowiązań wymagalnych zobowiązań dłużnika wobec wierzyciela musi wynosić 500 zł, zaś zobowiązania te są wymagalne od co najmniej 60 dni i upłynął co najmniej miesiąc od wysłania przez wierzyciela listem poleconym albo doręczenia dłużnikowi niebędącemu konsumentem wezwania do zapłaty. Jeżeli dłużnik nie wskazał adresu, wezwanie do zapłaty, zawierające ostrzeżenie o zamiarze przekazania danych do BIG, może być skierowane na adres siedziby dłużnika lub miejsca prowadzenia przez niego działalności gospodarczej. Przekroczenie tego zakresu przez wierzyciela może spowodować odmowę przyjęcia informacji gospodarczych przez BIG, o czym jest mowa w art. 15 pkt 4 u.o u.i.g., natomiast w przypadku braków we wniosku może zwrócić celem uzupełnienia – art. 15 pkt 3 u.o u.i.g.

Odmienne natomiast jest w przypadku przekazywania informacji gospodarczych przez wierzyciela posiadającego wierzytelności stwierdzone tytułami wykonawczymi nadanymi przez sąd. Zgodnie z art. 16 u.o u.i.g., w przypadku gdy wierzyciel posiada wierzytelność, stwierdzoną tytułem wykonawczym, bez względu na jej wysokość, jeśli upłynęło co najmniej 14 dni od wysłania przez wierzyciela listem poleconym albo doręczenia dłużnikowi do rąk własnych pisma zawierającego ostrzeżenie o zamiarze przekazania danych do biura, z podaniem firmy i adresu siedziby tego biura, wierzyciel musi przekazać do biura dane organu orzekającego, datę wydania i sygnaturę tytułu wykonawczego stwierdzającego to zobowiązanie.

Przepis art. 16 u.o u.i.g. jest odpowiedzią na wiele postulatów, zarówno środowisk społecznych, jak i branżowych, i w konsekwencji umożliwia wierzycielom (osobom fizycznym, posiadającym wierzytelności stwierdzone tytułami wykonawczymi, nadanymi przez sąd) przekazywanie informacji o takich właśnie wierzytelnościach do biur informacji gospodarczych. Zamysłem ustawodawcy – jak wynika z przedłożonego rządowego projektu ustawy – było wsparcie osób fizycznych w ramach dochodzenia należności od przedsiębiorców-pracodawców, deweloperów, biur podróży, a nadto możliwość dostępu innych uczestników rynku do wiarygodnej oceny potencjalnego kontrahen-

ta²⁷. Szczególne uzasadnienie znajduje ten postulat w ramach dostępu do informacji o nieuregulowanych zobowiązaniach przedsiębiorcy – pracodawcy wobec pracowników, które to wierzytelności mają pierwszeństwo zaspokojenia w postępowaniu egzekucyjnym bądź upadłościowym²⁸.

Kolejnym szczegółowym unormowaniem w niniejszej ustawie jest możliwość przekazywania przez wierzyciela do BIG informacji gospodarczych dotyczących dłużników alimentacyjnych. Z literalnego brzmienia artykułu 60 u.o. u.i.g. wynika bowiem, że organ właściwy dłużnika przeprowadza wywiad alimentacyjny, w celu ustalenia sytuacji rodzinnej, dochodowej i zawodowej dłużnika alimentacyjnego, a także jego stanu zdrowia oraz przyczyn niełożenia na utrzymanie osoby uprawnionej. Nadto organ przeprowadzający wywiad alimentacyjny odbiera od dłużnika oświadczenie majątkowe oraz informuje go o przekazaniu do BIG informacji gospodarczej dotyczącej zobowiązania lub innych zobowiązań dłużnika alimentacyjnego, wynikających z tytułów, o których mowa w art. 28 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów²⁹, w razie powstania zaległości za okres dłuższy niż 6 miesięcy. Tytułami tymi są między innymi należności z tytułu świadczeń z funduszu alimentacyjnego wypłacone osobie uprawnionej na podstawie ustawy, należności powstałe z tytułu zaliczek alimentacyjnych wypłaconych osobie uprawnionej na podstawie ustawy z dnia 22 kwietnia 2005 r. o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej³⁰. Tytuły te obejmują także należności wierzyciela alimentacyjnego oraz należności likwidatora funduszu alimentacyjnego powstałe z tytułu świadczeń alimentacyjnych wypłaconych na podstawie ustawy z dnia 18 lipca 1974 r. o funduszu alimentacyjnym³¹.

Wpis dłużnika do BIG, potocznie nazywany „rejestrzem dłużników”, oznacza w rzeczywistości i w praktyce wykluczenie takiej osoby z obrotu gospodarczego. Należy zauważyć, że osoba figurująca w BIG-u ma przed sobą „zamknięte drzwi” do udzielenia kredytu, pożyczek gotówkowych, zakupów na

²⁷ *Uzasadnienie do projektu ustawy o udostępnianiu informacji gospodarczych i wymianie danych gospodarczych.*

²⁸ B i a ł e k, M a r z e c, art. cyt.

²⁹ Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, Dz. U. z 2009 r., nr 1, poz. 7 z późn. zm.

³⁰ Ustawa z dnia 22 kwietnia 2005 r. o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej, Dz. U. z 2005 r., nr 86, poz. 732 z późn. zm.

³¹ Ustawa z dnia 18 lipca 1997 r. o funduszu alimentacyjnym, Dz. U. z 1991 r., nr 45, poz. 200 z późn. zm.

raty itp. W konsekwencji trzeba przyznać, że osoba umieszczona w BIG-u traci swoją finansową wiarygodność w obrocie gospodarczym.

WNIOSKI

Charakterystyczną zaletą BIG jest fakt, że każdy obywatel, przedsiębiorca, fundacja, stowarzyszenie, instytucja państwowa bądź inny podmiot zainteresowany ma możliwość zweryfikowania płynności finansowej konkretnej osoby bądź firmy przed podjęciem współpracy. Jeśli przyjąć, że bankructwo kontrahenta oznacza na przykład brak zapłaty za wykonane usługi lub brak możliwości odebrania opłaconego już towaru. Wpływ złej sytuacji finansowej jednego kontrahenta na cały rynek dobrze obrazują przypadki z rynku nieruchomości – gdy upadłość ogłosi deweloper, z utratą pieniędzy muszą liczyć się klienci. Nie odzyskują oni bowiem środków wpłaconych na zakup budowanych mieszkań czy domów. Druga poszkodowana grupa to dostawcy i podwykonawcy usług. Zwykle nie otrzymują oni zapłaty za dostarczone produkty i wykonane już prace³².

Należy wspomnieć, że BIG nie jest jedynym „rejestrzem dłużników”. Istnieje również Rejestr Dłużników Niewypłacalnych w ramach Krajowego Rejestru Sądowego. Jest to rodzaj rejestru publicznego, wprowadzonego ustawą z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym³³, prowadzonego przez wybrane sądy rejonowe i Ministerstwo Sprawiedliwości. Jego celem jest rejestracja, a następnie publiczne ujawnianie przypadków niesolidności lub nieudolności w spłacie długów, a także faktów przymusowego egzekwowania takich długów z wykorzystaniem egzekucji administracyjnej i cywilnej. Rejestr Dłużników Niewypłacalnych zawiera także ogłoszenia upadłości i inne zdarzenia istotne w postępowaniu upadłościowym.

Innym rodzajem rejestru dłużników jest Biuro Informacji Kredytowej czy Związek Banków Polskich. Są to biura, do których dostęp mają tylko wybrane podmioty, np. banki, ponieważ instytucje te „między sobą” przekazują i udostępniają dane osobowe swoich klientów, kredytobiorców oraz inne informacje objęte tajemnicą bankową. Dane dotyczące klientów czy kontra-

³² KRUK S.A., *Polskie firmy próbują wyjść z dolka. Kto sprawdza, nie upada*, z dn. 5.08.2010 r., www.inwestycje.pl (17.03.2011 r.).

³³ Dz. U. z 2007 r., nr 168, poz. 1186 z późn. zm.

hentów gromadzone w ramach Biura Informacji Kredytowej nie mogą być udostępniane i przekazywane innym podmiotom.

Nadto banki, a także instytucje działające na podstawie art. 105 ust. 4 ustawy Prawo bankowe³⁴, czyli przytoczone wyżej Biuro Informacji Kredytowej oraz Związek Banków Polskich, w związku z prowadzeniem rejestru międzybankowej informacji gospodarczej mają prawo przekazywać dane osobowe kredytobiorców i inne informacje objęte tajemnicą bankową do BIG. Dzięki takiemu rozwiązaniu, sprawdzając wiarygodność przyszłego kontrahenta czy klienta w ramach BIG, możemy uzyskać informacje o jego zobowiązaniach wobec banku. Wspomnieć należy, iż wszystkie wyżej wymienione rejestry prowadzone są w systemie informatycznym.

Reasumując, rozwiązania prawne przyjęte w u.o u.i.g., w przeciwieństwie do poprzedniej regulacji³⁵, uprawniają każdego wierzyciela, w tym także osobę fizyczną nieprowadzącą działalności gospodarczej, pod warunkiem posiadania wierzytelności stwierdzonej tytułem wykonawczym, do przekazania do wybranego przez siebie Biura Informacji Gospodarczej informacji o swoim dłużniku. Stanowi to istotną zmianę w stosunku do uprzednio obowiązującej ustawy, zgodnie z którą osoby fizyczne nie miały takiej możliwości, gdyż do przekazywania informacji o zobowiązaniach konsumentów do BIG uprawnione były jedynie ściśle określone kategorie przedsiębiorców, tj. banki, zakłady ubezpieczeń czy firmy leasingowe. Moim zdaniem w obecnie obowiązującej regulacji³⁶ słusznie zrezygnowano z zamkniętej listy podmiotów uprawnionych do informowania biura informacji gospodarczej o zobowiązaniach konsumentów, gdyż można oczekiwać, że wprowadzone zmiany przyczynią się do znacznego rozszerzenia się rynku informacji gospodarczej i usprawnienia obrotu gospodarczego.

³⁴ Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe, Dz. U z 2002 r., nr 72, poz. 665 z późn. zm.

³⁵ u.o u.i.g.

³⁶ u.o udostępn. inf. gosp. i wym. danych gosp.

BIBLIOGRAFIA

- B i a ł e k T., M a r z e c A.: Komentarz do ustawy o udostępnianiu informacji gospodarczych i wymianie danych gospodarczych z dnia 9.04.2010 r.: LEX dla aplikanta 2011, <http://n45.lex.pl/WKPLOnline> (25.02.2011 r.).
- KRUK S.A.: Polskie firmy próbują wyjść z dołka. Kto sprawdza, nie upada, z dn. 5.08.2010 r., www.inwestycje.pl (17.03.2011 r.).
- Regulamin rejestru dłużników ERIFBIG S.A., pkt 7.2.14, s. 9, www.erif.pl (31.03.2011 r.).
- Rządowy Projekt Ustawy o udostępnianiu informacji gospodarczych i wymianie danych gospodarczych – uzasadnienie, druk 1997, <http://orka.sejm.gov.pl/Druki6ka.nsf> (27.02.2011 r.).
- Uzasadnienie do projektu ustawy o udostępnianiu informacji gospodarczych i wymianie danych gospodarczych, druk 1997, <http://orka.sejm.gov.pl/proc6.nsf/opisy/1997.htm> (27.02.2011 r.).

Akty prawne

- Ustawa z dnia 14 lutego 2003 r. o udostępnianiu informacji gospodarczych, Dz. U. z 2003 r., nr 50, poz. 424 z późn. zm.
- Ustawa z dnia 22 kwietnia 2005 r. o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej, Dz. U. z 2005 r., nr 86, poz. 732 z późn. zm.
- Ustawa z dnia 2 lipca 2007 r. o swobodzie działalności gospodarczej, Dz. U. z 2010 r., nr 220, poz. 1447 z późn. zm.
- Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, Dz. U. z 2009 r., nr 1, poz. 7 z późn. zm.
- Ustawa z dnia 9 kwietnia 2010 r. o udostępnianiu informacji gospodarczych i wymianie danych gospodarczych, Dz. U. z 2010 r., nr 81, poz. 530 z późn. zm.
- Ustawa z dnia 18 lipca 1997 r. o funduszu alimentacyjnym, Dz. U. z 1991 r., nr 45, poz. 200 z późn. zm.
- Ustawa z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym, Dz. U. 2007, nr 168 poz. 1186 z późn. zm.
- Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe, Dz. U. 2002, nr 72, poz. 665 z późn. zm.

TRANSMISSION OF ECONOMIC INFORMATION ON A DEBTOR
TO ECONOMIC INFORMATION CENTRES
IN THE LIGHT OF THE NEW ACT ON PROVISION
OF ECONOMIC INFORMATION AND EXCHANGE OF ECONOMIC DATA

S u m m a r y

This article is an analysis of legal regulations in the Law on access to economic information and exchange of economic data on 9 April 2010. The author brings the existing regulatory issues governing the marketing of information about consumer and business commitments, as well as provide a comparison of these issues in light of the Law of 14.02.2003 on access to economic information. The article exposes the possibility of using existing legislation and presents an assessment of their usefulness in the development of market and economic information for improving economic relations. The publication also presents the issues of economic conditions for the exchange of information with institutions, such as data, the rules of disclosure, storage, update and delete. The article compares the legal solutions adopted in the cited above, the Act of April 9, 2010 with pre-existing regulations in this matter.

Słowa kluczowe: przekazywanie informacji gospodarczych o dłużniku, wiarygodność płatnicza, zwłoka w wykonywaniu zobowiązań, wierzyciel, rejestr dłużników.

Key words: transmission of economic information about the debtor, payment credibility, delay in the performance of obligations, creditor, register of debtors.